

Nr 153.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående riksdagens samtycke till antagande av ett utav svenska pansarbåtsföreningen gjort erbjudande av medel såsom bidrag till anskaffning av pansarbåtar; given Stockholms slott den 29 maj 1914.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t, som genom särskilt beslut denna dag förklarar sig för sin del beredd att antaga ett av svenska pansarbåtsföreningen avgivet erbjudande att under vissa förutsättningar tillhandahålla statsverket penningmedel såsom bidrag till byggande av tre pansarbåtar, härmed föreslå riksdagen

att lämna sitt samtycke till antagande av nämnda erbjudande.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Dan. Broström.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvärens, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 29 maj 1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Broström, anmälde ett av svenska pansarbåtsföreningen gjort erbjudande att under vissa förutsättningar tillhandahålla statsverket medel såsom bidrag till åstadkommande av tre pansarbåtar, samt föredrog därvid:

dels följande från pansarbåtsföreningens styrelse inkomna underdåniga skrivelse:

»Styrelsen för Svenska pansarbåtsföreningen tillåter sig härmed i underdånighet anföra följande:

Redan då Pansarbåtsföreningen för två år sedan erbjöd sig att, under förutsättning att byggandet av en pansarbåt av angiven beskaffenhet påbörjades under år 1912, tillhandahålla statsverket de belopp, som erfordras för båtens färdigbyggande samt dess behöriga bestyckning och utrustning, ägde föreningen all anledning antaga, att dess tillgån-

gar skulle icke blott förslå att fullgöra föreningens åtagande utan därutöver även lämna ett ej obetydligt överskott. Sedan numera utgifterna för den av föreningen bekostade båten, pansarbåten 'Sverige', med säkerhet låta sig beräkna, har det visat sig att detta överskott kommer att bli synnerligen avsevärt; och lär det på sätt inhämtas av bilagda tablå även med hänsyn till måhända erforderliga avskrivningar å ännu oguldna förbindelser kunna beräknas väsentligen överstiga tre millioner kronor.

Huru detta överskott lämpligen bör finna användning för att bäst tjäna föreningens i dess stadgar angivna ändamål 'att oberoende av alla partiintressen genom insamlande av medel till en pansarbåt av den vid 1911 års riksdag beslutade F-typen verka för en snar och kraftig förstärkning av Sveriges pansarflotta' har varit föremål för allvarliga och ingående överläggningar inom styrelsen. Därvid har det först och främst synts styrelsen ur sjöförsvarets synpunkt angeläget att ifråga om de tre pansarfartyg, vilka erfordras för att jämte 'Sverige' bilda en division, de eventuella finansiella betänkligheter undanröjas, som skulle kunna föranleda val av en mindre lämplig typ och därigenom ställa sig i vägen för erhållande av en enhetligt sammansatt division.

Vidare har styrelsen haft uppmärksamheten riktad på det oavvisliga behovet av en *snar* förstärkning av vår flotta. Med hänsyn härtill lär det vara nödigt att åtminstone en av de nya båtarna beställas redan innevarande år, och torde det finnas lämpligt att genom särskilda åtgärder påskynda båtens färdigbyggande.

I anslutning till vad ovan anförts har styrelsen för avsikt att ingå till föreningens snart sammanträdande fullmäktige med hemstallan om bemyndigande att få ställa föreningens återstående tillgångar — sedan kostnaden för färdigbyggande av pansarbåten 'Sverige' och föreningens övriga utgifter fråndragits — till Eders Kungl. Maj:ts förfogande såsom bidrag till åstadkommande av tre pansarbåtar, med hänsyn till fart och grövre bestyckning ej underlägsna 'Sverige', under förutsättning att byggandet av en sådan pansarbåt påbörjas under innevarande år och under anhållan att Eders Kungl. Maj:t ville av de överlämnade medlen anslå lämpliga belopp för ett *snabbt* färdigbyggande av denna båt samt med förbindelse för föreningen att av sina ovannämnda överskottsmedel tillhandahålla: en och en halv million kronor så snart efter påbörjandet av den första båten beloppet till föreningen influtit, en million kronor efter påbörjandet av den andra båten och återstoden efter påbörjandet av den tredje, dock att, om den andra båten icke påbörjas före ingången av år 1916, föreningens åtagande, i vad det

avsett högre belopp än 1 1/2 million kronor, skall anses förfallet och att föreningen likaledes, om den tredje båten icke påbörjas före ingången av år 1917, skall vara frikallad från lämnande av bidrag till denna båt och följaktligen äga fritt förfoga över den del av föreningens överskott, som överstiger 2 1/2 million kronor.

Styrelsen, som är förvissad om att föreningens fullmäktige komma att bifalla detta styrelsens förslag, har ansett sig redan nu böra bringa detsamma till Eders Kungl. Maj:ts kännedom; och skall styrelsen icke underlåta att så snart fullmäktiges sammanträde ägt rum, överlämna det därvid förda protokoll.

Underdånigst

A. Borgström.

Ossian Berger.

David Bergman.

Carl Cervin.

Claes Virgin.

Stockholm den 13 maj 1914.»

ävensom den skrivelsen bilagda tablån över pansarbåtsföreningens ställning den 13 maj 1914, vilken var av denna lydelse:

»Svenska pansarbåtsföreningens ställning den 13 maj 1914.

Fordringar hos banker	kr. 8,489,206: 25
Å medlemsförbindelser utestå oguldna	» 4,914,277: 40
Föreningens ränteinkomster beräknas till	» 450,000: —
	<hr/>
	Summa kr. 13,853,483: 65
För pansarbåten Sverige återstå att inbetala	kr. 10,406,910: 26
Föreningens överskjutande tillgångar	» 3,446,573: 39
	<hr/>
	Summa kr. 13,853,483: 65

Stockholm som ovan.

Carl Cervin.»

dels ock en från styrelsen ytterligare inkommen underdånig skrivelse, så lydande:

»Under återopande av sin underdåniga skrivelse den 13 innevarande maj får styrelsen för Svenska Pansarbåtsföreningen härmed i underdånighet överlämna det vid sammanträde med föreningens fullmäktige denna dag förda protokoll, utvisande att fullmäktige givit styrelsen det i nämnda skrivelse begärda bemyndigande med avseende å föreningens överskottsmedel; och får styrelsen alltså nu i kraft härav å föreningens vägnar framföra det i skrivelsen omförmälda erbjudandet.

Underdånigst

A. Borgström.

Ossian Berger.

David Bergman.

Carl Cervin.

Karl Herlitz.

G. Ribbing.

Claes Virgin.

Stockholm den 23 maj 1914.»

samt det i sistnämnda skrivelse återopade protokollsutdrag, vilket innehöll följande:

»Utdrag av protokollet vid sammanträde med fullmäktige för Svenska Pansarbåtsföreningen den 23 maj 1914.

---

§ 4.

Föredrogs styrelsens framställning om bemyndigande att ställa föreningens återstående tillgångar — med avdrag av kostnaden för fullbordande av pansarbåten Sverige och föreningens övriga utgifter — till Kungl. Maj:ts förfogande såsom bidrag till färdigbyggande av ytterligare tre pansarbåtar till fart och grövre bestyckning ej underlägsna Sverige, varande Styrelsens i ärendet avlättna underdåniga skrivelse såsom bilaga fogad till detta protokoll.

Efter överläggning godkände fullmäktige på proposition enhälligt Styrelsens nämnda åtgärd.

Denna § blev genast justerad.

Vid protokollet:

David Bergman.»

Departementschefen anförde vidare:

Den storartade, om offervilligt sinne för fosterlandets försvar vittnande gåva, som svenska pansarbåtsföreningen ånyo erbjuder staten, är såsom framgår av de föredragna handlingarna förbunden med förutsättningarna, att de tre pansarbåtar, till vilkas byggande gåvobeloppen avses att utgöra ett bidrag, skulle med hänsyn till fart och grövre bestyckning ej vara underlägsna pansarbåten Sverige, ävensom att fartygens påbörjande skulle ske inom vissa angivna år.

I den proposition angående sjöförsvarets ordnande, som Eders Kungl. Maj:t den 14 innevarande maj avlätit till riksdagen, föreslås, bland annat, att pansarbåtar skola byggas av en typ, som med hänsyn till fart och bestyckning motsvarar pansarbåten Sverige samt att två dylika fartyg skola, såvitt möjligt, stapelsättas innevarande år och ett fartyg år 1916.

De av pansarbåtsföreningen angivna förutsättningarna för ifrågasvarande gåva överensstämma sålunda med den plan för flottans nybyggnad, som Kungl. Maj:t i nyss omförmälda proposition redan föreslagit. Pansarbåtsföreningens erbjudande synes mig därför böra av statsmakterna emottagas.

I nämnda proposition angives vidare, att för byggande av krigsfartyg under perioden 1915—1919 erfordras en summa av 5,802,000 kronor utöver det förutsatta årliga nybyggnadsanslaget 6,400,000 kronor, samt de medel om tillhoppa 7,430,000 kronor, som enligt beslut av 1911—1913 års riksdagar äro avsatta för anskaffning av krigsfartygsmateriel. Pansarbåtsföreningens styrelse förutsätter, såsom nämnts, att det belopp, som avses med föreningens förevarande erbjudande, kommer att överstiga 3,000,000 kronor. I samband med föreningens erbjudande har framhållits såsom önskemål, att färdigbyggandet av åtminstone den första av de nya pansarbåtarna genom särskilda åtgärder påskyndas. Med hänsyn till vår pansarbåtsflottas nuvarande tillstånd anser även jag ett sådant påskyndande synnerligen önskvärt. Då emellertid forcerandet av ett dylikt byggnadsarbete är förenat med ej obetydliga kostnader utöver dem, som i förenämnda proposition äro beräknade för färdigställande av en 1:a klass pansarbåt, torde ett belopp av cirka 500,000 kronor särskilt böra reserveras för förverkligandet av omförmälda önskemål. Under förutsättning härav och om på nuvarande stadium det av pansarbåtsföreningen erbjudna beloppet beräkningsvis upptages till jämnt 3,000,000 kronor, skulle alltså härav ett belopp av cirka 2,500,000 kronor vara att påräkna för bestridande av kostnader enligt den i propositionen framlagda planen för byggandet av pansarbåtar. Härav följer åter, att, om pansarbåtsföreningens erbjudande antages,

det återstående belopp för krigsfartygsbyggnad, som för nybyggnadsperioden 1915—1919 är att täcka med andra särskilda medel, nu bör beräknas till 3,302,000 kronor. Om framdeles visar sig, att större belopp än nämnda 2,500,000 kronor skulle genom pansarbåtsföreningens ifrågavarande gåva bliva tillgängligt för bestridande av kostnader enligt nämnda byggnadsplan, kommer i samma mån behovet av berörda 3,302,000 kronor för fartygsbyggnad att minskas.

Uppfyllandet av de förutsättningar, som äro förbundna med pansarbåtsföreningens erbjudande, är beroende av det beslut, riksdagen kommer att fatta i fråga om byggande av pansarbåtar, och enligt min mening bör tillfälle beredas riksdagen att besluta angående antagande av nämnda erbjudande.

På grund av vad jag sålunda anført får jag hemställa,

dels att Kungl. Maj:t täcktes förklara sig för sin del beredd att antaga det storartade, om offervilligt sinne för fosterlandets försvar vittnande erbjudandet;

dels ock att Kungl. Maj:t behagade i proposition till riksdagen föreslå denna att lämna sitt samtycke till antagandet av samma erbjudande.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder bifalla; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, en vid detta protokoll fogad bilaga utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Ridderstad.
